

(PREDSIEDNÍCTVU ZBORU POVERENÍKOV?)

(asi 22. VII. 1943)

Dňa 14. júla t. r. požiadal som ss. Jeleňa a Róta, aby v texte zákona o zriadení košickej pobočky Lekárskej fakulty Slovenskej univerzity v Bratislave opravili názov univerzity správne na Slovenskú univerzitu v Bratislave namiesto „bratislavskej univerzity“, ako v osnove bolo uvedené. Pri vyslovení tejto žiadosti opieral som sa o nariadenie SNR číslo z r. 1945, ktoré prvé a jediné riešilo niektoré otázky tunajšej univerzity a zaviedlo pre ňu názov „Slovenská univerzita v Bratislave“. V dôvodovej správe osnovy tohto nariadenia, ktoré sám som Národnej rade predkladal, uviedol som, že ide o provízorne pomenovanie tunajšej univerzity týmto spôsobom; o definitívnom mene univerzity rozhodne sa až v súvislosti so zákonom o reforme vysokoškolského štúdia, o ktorom v ten čas sa v školských kruhoch začalo hovoriť. Parlamentné zákony však kedykoľvek mali meno tunajšej univerzity vysloviť, vždy sa vyhli pomenovaniu ustálenému Slovenskou národnou radou. Raz ju nazvali bratislavskou univerzitou, raz univerzitou v Bratislave.

O požiadavke vyslovenej v liste zo 14. júla ss. Jeleňovi a Rótovi rozprúdila sa i v Kultúrnom výbore NZ debata medzi členmi výborov a tá sa uzavrela tým, že sa názov tunajšej univerzity zákonne pozmení na „Univerzitu v Bratislave“. Súčasne dostal som list podpísaný ministrom školstva a osvety dr. Nejedlým, v ktorom ma žiada, aby som venoval názvu Slovenskej univerzity v Bratislave svoju pozornosť, oznámil mu svoje stanovisko, prípadne priamy návrh, ako s konečnou platnosťou názov bratislavskej univerzity upraviť. Súdruh Róth v liste zo dňa 21. júla t. r. mi oznámil, že o veci sa rokovalo na spoločnej porade KSS a KSČ za prítomnosti ss. Koubka a Bareša. Na návrh s. Bareša uznieslo sa, že má zostať pô-

vodné znenie, odhlasované obidvoma výbormi (Univerzita v Bratislave), bolo však dohodnuté požiadať stránkou cestou Poverenieťvo školstva a osvety a Kultúrny výbor SNR, aby — podľa prijatej terminológie pri názvoch ostatných vysokých škôl — bol ustálený definitívny názov univerzity v Bratislave ako napr. „Univerzita Štúrova“ atp.

Vychodiac z predpokladu, že je nechuf k prívlastku v názve *Slovenská* univerzita a žiada sa pomenovať i našu univerzitu po niektorom vynikajúcom historickom činiteľovi, navrhujem, aby univerzita v Bratislave sa menovala „Univerzita Štúrova v Bratislave“. Zákon o novom pomenovaní našej univerzity možno uskutočniť niekoľkorakým spôsobom:

1) Zákonom SNR, ktorá našej univerzite terajší názov dala. Ak by sa názov našej univerzity riešil touto cestou, mohla by SNR zákon tento prijať 29. augusta na mimoriadnom slávnostnom zasadnutí v Košiciach ako prejav vďačnosti slovenského národa Štúrovi pri stom výročí slovenského povstania.

Hoci toto riešenie by bolo najľahšie a bolo by najmenej možností pri ňom pre rozličné polemiky, po prijatí ústavy je sotva schodný, pretože z právomoci SNR sú otázky vysokých škôl vylúčené; iba že by SNR manifestačne odporúčala parlamentu premenovať univerzitu v Bratislave na *Univerzitu Štúrovu*.

2) Ak sa vychodí z náhľadu, že pre československú vysokú školu nie je vhodný názov „Slovenská univerzita“, je tiež možno, aby minister školstva a osvety podal návrh zákona na zmenu mien niekoľkých vysokých škôl, ktoré mýľne obmedzujú ich charakter nacionálny. Nech v tomto zákone určí sa nové meno napr. Českému vysokému učení technickému, poprípade aj iným školám, ak sú s podobnými označeniami, ako aj Slovenskej univerzite, ktorá by sa nazvala *Univerzita Štúrova v Bratislave*.

3) Iným vhodným riešením by bolo, keby minister školstva a osvety podal návrh zákona na zmenu názvu Slovenskej univerzity v Bratislave na *Univerzitu Štúrovu v Bratislave* na znak úcty a vážnosti k Štúrovi v jubilejnom roku prvého vystúpenia slovenského národa na aréne dejín. Menom Štúrovým by sa nazvala univerzita preto, lebo Štúr reprezen-

toval najpokrokovejšie úsilia v slovenskom národe, bol húževnatým priekopníkom slovanskej myšlienky v ňom a má vynikajúci podiel na slovanskej orientácii Slovákov.

Nebolo by vhodné obnovovať staré meno univerzity v Bratislave. Nie pre odpor ku Komenskému; ostatne, Komenský dnes viac ako predtým je spomínanou osobnosťou najmä v kruhoch pedagogických pod vplyvom činnosti pedagogickej fakulty; neodporúčam vziať meno Komenského pre odpor k tým, ktorí Komenského meno do názvu tunajšej univerzity vtlačili a obhajovali. V Čechách sa mohli javiť diskusie a kroky okolo mena Komenského v názve tunajšej univerzity pred vojnou ako prejavy obmedzeného šovinizmu a protičeskej nevraživosti. I tieto prvky podnecovali odpor proti menu Komenského v názve bratislavskej univerzity. Avšak chybné by bolo nevidieť, že ešte i teraz s týmto starým názvom sú spojované tie snahy na Slovenskej univerzite, ktoré tu reprezentovali na škodu dobrého slovensko-českého pomeru niektorí profesori, z ktorých menujem dr. Buška a dr. Chaloupeckého. Za názvom univerzity Komenského sa skrývajú v očiach tunajšej verejnosti ich tendencie a aj ich metódy. Zavedenie starého názvu univerzity Komenského by mohlo azda uspokojiť istú časť českej verejnosti, vyvolalo by však zbytočné dohady a nepotrebné znepokojenie vo verejnosti na Slovensku. Preto odporúčam, aby sa o mene Komenského v názve tunajšej univerzity neuvažovalo.

Ak sa zavedie pre tunajšiu univerzitu nový názov „Univerzity Štúrovej“, zamýšľam súčasne s inštalovaním nového označenia našej univerzity umiestniť v univerzitnej aule bustu Jana Ámosa Komenského s vhodným nápisom, v ktorom by sa vyjadrovala úcta slovenského národa i našej vedy k veľkému slovanskému pedagógovi.

Prosím, aby bol môj návrh prijatý a rozhodlo sa medzi alternatívami o jeho uskutočnení.

Jediný raz v tomto výbere uverejňujeme list bez adresáta, bez dátumu a bez podpisu. Z formulácií je však jasné, že autorom mohol byť len Novomeský. Jeho autor-

stvo dokazujú aj spomínané listy (Nejedlého z 12. VII. a Rótovej z 21. VII. 1948, nadpísaný: Klub poslancov KSS, Praha-Parlament), ktoré sa zachovali v archíve PŠO a v ktorých sa rieši daná problematika. Neistý je len adresát. Formulácie listu vylučujú, že by bol určený ministrovi Nejedlému. (V archíve sa zachoval koncept odpovede Nejedlému z 22. VII., krátky a pomerne ostrý — koncipoval ho tajomník povereníka — ale Novomeský v citovanom texte nepoužil z neho ani vetu.) Okrem PZP mohol ho povereník adresovať Predsedníctvu KSS alebo SNR.

Názov Slovenská univerzita sa používal do roku 1954, keď sa opäť začalo používať pomenovanie Univerzita Komenského.